Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain 4 §:n muuttamisesta (HE 122/2024 vp)

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuuleminen 5.11.2024

Henrik Gustafsson, juristi, Invalidiliitto ry

Yleistä

- Invalidiliitto ei ole sataprosenttisen tyytyväinen nykyiseen hallituksen esitykseen, eikä myöskään viime kauden loppuvaiheessa hyväksyttyyn lakiesitykseen
- Hyvää on se, että uuteen lakiin tuli paljon uusia palveluita
- Huonoa on se, että kummassakin lakitekstissä on niin paljon epätäsmällisyyttä ja tulkinnanvaraa, että soveltaminen jää väistämättä epätarkaksi
- Soveltamiseen tulee kiinnittää alueilla erittäin paljon huomiota, ja riskejä epäyhdenvertaiseen soveltamiseen on nähtävissä.
- Lain resurssit pitää turvata
- Laille tarvitaan seurantamekanismi, jossa vammaiset henkilöt ja vammaisjärjestöt osallistetaan YK:n vammaissopimuksen edellyttämällä tavalla

Ehdotus pykälämuotoiluksi

- Invalidiliitto esittää lain sanamuotoon termin ”olennainen toimintarajoite” lisäystä
- Invalidiliitto ehdottaa vammaispalvelulain 2 §:n uudeksi muotoiluksi:

”2 § Lain soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön (1 mom.)

Tätä lakia sovelletaan erityispalveluiden järjestämiseen niille vammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat vamman tai sairauden aiheuttaman pitkäaikaisen fyysisen, kognitiivisen, psyykkisen, sosiaalisen tai aisteihin liittyvän ***olennaisen*** *toimintarajoitteen johdosta välttämättä apua tai tukea tavanomaisessa elämässä.”*

Yksityiskohtaiset perustelut

- Perustuslain 19 §:n 1 momentissa säädetään välttämättömän huolenpidon antamisesta ihmisarvoisen elämän turvaamiseksi - vammaispalvelulain tulee osaltaan toteuttaa tätä laissa määriteltyjen subjektiivisten oikeuksien avulla
- Invalidiliitto pitää hyvänä hallituksen esityksen kirjausta ’yhdenvertaisuus ei toteudu siten, että tarjotaan kaikille samaa tai saman lain mukaista palvelua, vaan palvelutarpeen arvioinnissa huomioidaan henkilön yksilöllinen palvelutarve’
- Mitä vaikeampi vamma, sitä suurempi tarve vammaispalvelulain mukaisille erityispalveluille, koska vamman vaikeusaste tai laatu vaikuttavat toimintakykyyn sekä avun ja tuen tarpeeseen
- ”Olennainen toimintakyvyn rajoite” kohdistaisi vammaispalvelut diagnoosirajattomasti niitä välttämättä tarvitseville ja niistä riippuvaisille vaikeimmin vammaisille henkilöille
- YK:n vammaissopimuksen artiklan 19 alakohdan b) mukaan sopimuspuolten tulee varmistaa, että vammaisten henkilöiden saatavissa on mm. valikoima kotiin annettavia palveluja sekä asumispalveluja sekä muita yhteiskunnan tukipalveluja, mukaan lukien henkilökohtainen apu, jota tarvitaan tukemaan elämistä ja osallisuutta yhteisössä

INVALIDI LIITTO

Vammaispalvelulain 2 §:n 3 momentti poistettava

- Invalidiliitto katsoo, että soveltamisalasäännöksen elämänvaihepunninta on tarpeeton lisämääre, koska 2 §:n 1 momentti sääntelee tavanomaisesta elämästä nykylain mukaisesti
- Perustuslakivaliokunnan kuulemat asiantuntijat esittivät tämän 2 §:n 3 momentin poistoa perustuslaillisten yhdenvertaisuuteen liittyvien ongelmien vuoksi
- Elämänvaihesääntely vaikuttaa kohdistuvan vain ikääntyneisiin vammaisiin, mikä mahdollistaisi lain soveltamisessa yhdenvertaisuuslain kieltämän välillisen syrjinnän (13 §)

KIITOS

Henrik Gustafsson
Juristi, Invalidiliitto ry, Yhteiskuntasuhteet
Mannerheimintie 107
00280 Helsinki
Puh. 044 7650693
E-mail henrik.gustafsson@invalidiliitto.fi
Twitter Twitter: @HenGustafsson #YKvammaissopimus
Linkki YK:n vammaissopimukseen:
https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2016/20160027/20160027_2
YK:n vammaissopimuksen käsikirja:
https://www.invalidiliitto.fi/sites/default/files/2024-03/YK_vammaissopimus_2024.pdf